

Feljton: Baletni plesači između scenske bajke i surove realnosti – izazovi teške umjetničke profesije 8.

Tko vodi balet: Analiza struktura odlučivanja i vođenja baletnih institucija

Vođenje baleta u Hrvatskoj nije jednostavno pitanje autoriteta. To je uloga koja objedinjuje umjetničku viziju, pedagošku ulogu, menadžerske sposobnosti, pregovaračku vještinu i administrativnu preciznost. Ravnatelji baleta, iako najčešće nevidljivi široj javnosti, ti suho precizni koordinatori koji drže cijelu strukturu u ravnoteži, često na rubu izdržljivosti.

Sonja Kastl, prva ravnateljica Baleta HNK-a u Zagrebu

Piše: Zlatko Vidačković

28.11.2025. – U hrvatskim nacionalnim kazalištima baletni ansambl postoji kao cjelina koja funkcionira na sceni, ali iza te scenske homogenosti krije se vrlo složen sustav upravljanja. Publika obično vidi ravnatelja baleta kao ključnu osobu koja vodi ansambl, postavlja repertoar i oblikuje umjetnički smjer kuće. No hrvatska kazališta ne funkcioniraju po jednostavnom modelu jasne vertikale. Vođenje baleta uvijek je rastrgano između umjetničkih ambicija i upravnih odluka, između autonomije i birokracije, između stvaralaštva i administracije.

Zakonski, hrvatske nacionalne kazališne kuće vode se prema Zakonu o kazalištima, a to znači da konačne ovlasti imaju intendant i kazališno vijeće. Intendant imenuje ravnatelja baleta i odobrava repertoar, dok kazališno vijeće potvrđuje ključne odluke i nadzire zakonitost rada. Ravnatelj baleta, koji u percepciji plesača često jest njihova najuža instanca autoriteta, zapravo je tek jedan segment u široj mreži odluka. Njegov rad ovisi o budžetu, kadrovskim mogućnostima, stavovima intendanta i općoj politici kuće. Autonomija ravnatelja baleta postoji, ali nikada nije apsolutna.

U praksi to znači da vodstvo baleta balansira između vlastitih umjetničkih planova i realnosti financijskih ograničenja. Hrvatska kazališta su javne ustanove koje ovisi o proračunu svojih osnivača, a to su u Zagrebu Grad Zagreb i Ministarstvo kulture i medija. Time se formira specifična dinamika. Ravnatelj baleta može imati dugoročnu umjetničku viziju, ali zbog troškova velikih baleta, honorara gostujućih koreografa i preopterećenosti ansambla, svaka odluka prolazi kroz niz suglasnosti i administrativnih provjera. U isto vrijeme ravnatelj nosi i odgovornost za repertoarnu raznolikost, kontinuitet škole klasične i prostor za suvremene produkcije.

U hrvatskoj praksi postoji još jedan ključni element vođenja baleta, a to je odnos prema ansamblu. Baletni ansambl djeluje u strukturi koja je po svojoj prirodi hijerarhijska. Postoje prvaci, solisti, članovi ansambla i pripravnici. Ravnatelj baleta donosi odluke o podjelama, repertoaru i kastinzima, a to često određuje karijere plesača. Međutim ravnatelj nije samo umjetnički autoritet. On je i menadžer ljudskih resursa, poslodavac, pedagog, psihološka podrška i reprezentativna figura prema javnosti. U hijerarhiji baletnog ansambla svaki pomak unutar te strukture ima težinu, pa se način vođenja izravno odražava na radnu atmosferu i međuljudske odnose.

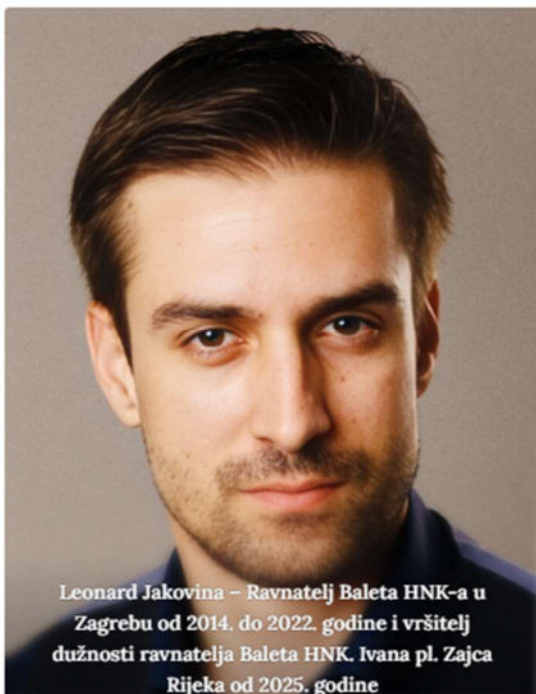
Massimiliano Volpini – ravnatelj Baleta HNK-a u Zagrebu

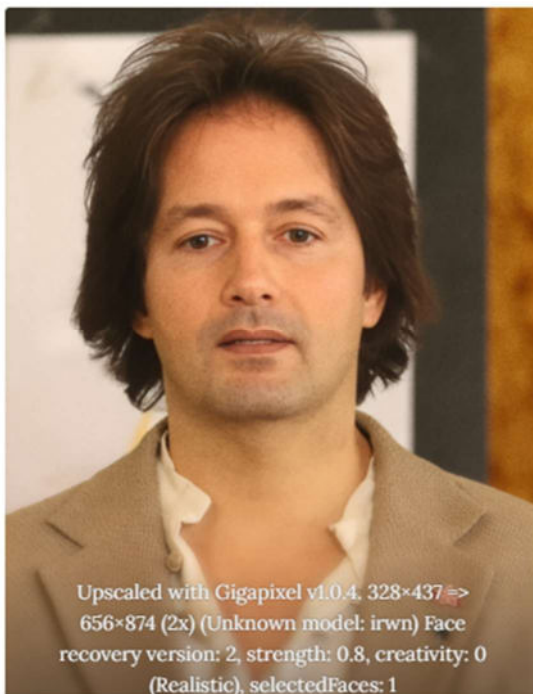
Denis Matvienko – ravnatelj Baleta HNK-a Split

S obzirom na to da plesači karijeru počinju vrlo mladi, često već s devetnaest ili dvadeset godina, ravnatelj baleta ima posebnu važnost u formativnim godinama njihova profesionalnog razvoja. Od njega se očekuje da prepozna talente, stvori uvjete za razvoj mladih solista, ali i održi ravnotežu između domaćih i stranih plesača. Budući da je hrvatskim ansablama kronično nedostajalo plesača svih linija, ravnatelji su desetljećima bili prisiljeni oslanjati se na audicije i međunarodni kadar. Stranci su unijeli kvalitetu i stabilnost, ali otvorili i pitanje kako razviti domaće plesače u sustavu u kojemu školovanje ne proizvodi dovoljno kadrova. Upravo zato u vođenju baleta postoji konstantna dvojnost između hitnog rješavanja kadrovskih rupa i dugoročnog planiranja.

Vođenje baleta u hrvatskim nacionalnim kućama također uključuje kompleksne odnose s redateljima, koreografima, dirigentima i drugim umjetničkim sektorima. Ravnatelj mora osigurati da se balet ne pretvori u izolirani umjetnički otok, nego da ostane dio većeg organizma. Suradnje s dramskim i opernim sektorima, zajedničke premijere ili interdisciplinarni projekti uvijek ovise o kvaliteti komunikacije unutar kazališta. Na institucionalnoj razini, intendant i ravnatelj baleta zajedno stvaraju sliku kuće, njezin brend i njezinu vidljivost.

Leonard Jakovina – Ravnatelj Baleta HNK-a u Zagrebu od 2014. do 2022. godine i vršitelj dužnosti ravnatelja Baleta HNK. Ivana pl. Zajca Rijeka od 2025. godine

Upscaled with Gigapixel v1.0.4. 328x437 => 656x874 (2x) (Unknown model: irwn) Face recovery version: 2, strength: 0.8, creativity: 0 (Realistic), selectedFaces: 1

No najznačajniji izazov u vođenju baleta danas jest održati ansambl stabilnim. Balet je sektor u kojem se ozljede događaju često, a to znači da ansambl nikada nije u punom kapacitetu. Ravnatelj mora istodobno misliti i umjetnički i logistički. Jedna ozljeda može promijeniti cijelu podjelu, a jedan odlazak plesača može otvoriti prazninu koju je teško popuniti. U tim uvjetima ravnatelj baleta nije samo voditelj umjetničkog pogona nego i koordinator svakodnevne preživljavajuće dinamike.

Vođenje baleta u Hrvatskoj stoga nije jednostavno pitanje autoriteta. To je uloga koja objedinjuje umjetničku viziju, pedagošku ulogu, menadžerske sposobnosti, pregovaračku vještinu i administrativnu preciznost. Plesači na sceni čine da sve izgleda lako, ali njihovo vodstvo svakodnevno balansira između idealnih planova i realnih mogućnosti. Balet kao institucija opstaje upravo na toj tankoj granici između ambicije i ograničenja, između sustava i umjetnosti. A ravnatelji baleta, iako najčešće nevidljivi široj javnosti, ti suho precizni koordinatori koji drže cijelu strukturu u ravnoteži, često na rubu izdržljivosti.

©Zlatko Vidačković, Hrvatskoglumiste.hr, objavljeno 28. studenog 2025.

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti. Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora.